

УДК 658.589

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАЛІЗНИЧНИХ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ

Єлагін Ю.В., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

Для забезпечення високої конкурентоспроможності залізничних пасажирських перевезень і сучасного рівня обслуговування пасажирів, в умовах реформування залізничного транспорту, розглядається необхідність і можливість застосування сучасних інноваційних підходів і технологій у поліпшенні процесів орієнтованих на споживачів

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Реформування залізничного транспорту передбачає перетворення у сфері фінансово-господарської діяльності залізниць та організаційно-правового розподілу вантажних перевезень, пасажирських пта інфраструктури залізниць.

В умовах реформування залізничних пасажирських перевезень та особливо конкуренції з автомобільним транспортом, перед пасажирським комплексом залізничної галузі виникає необхідність впровадження перетворень, які забезпечать належний рівень конкурентоспроможності, якості та ефективності перевезень пасажирів. Ці проблеми є досить актуальними, враховуючи те що зростання витрат від пасажирських перевезень значно перевищують зростання доходів. Тому ці перевезення є особливо збитковою сферою діяльності залізниць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі дослідження даної проблеми було використано наукові праці провідних вчених і спеціалістів з розвитку та реформування галузі, зокрема І. Аксьонова, О.Бакаєва, Ю.Бараша, О.Гудкова, В.Пасічника, В.Самсонкіна, Ю.Цвєтова та ін. Проте ряд аспектів організаційно-економічного розвитку ПКЗТ не знайшов належного наукового відображення існує визначений дефіцит досліджень враховуючих специфіку пасажирських перевезень в умовах реформування галузі[1-6].

Більшість авторів, наприклад, І.Аксьонов[2], розглядає підвищення конкурентоспроможності через підвищення кількості та якості супутніх та сервісних послуг обслуговування пасажирів на вокзалах та в поїздах. Вважаючи об'єктивною збитковість пасажирських перевезень, у якості основних шляхів її зменшення розглядають необхідність підвищення тарифів та субсидування. Не повною мірою враховується, що сучасні інформаційні технології, забезпечуючи високу оперативність в одержанні даних дають можливість зробити систему

пасажи́рських перевезе́нь з більш конкурентоспроможною.

Метою статті є обґрунтування необхідності застосування процесного підходу до визначення тенденцій розвитку пасажирських перевезень з метою забезпечення їх конкурентоспроможності в умовах реформування залізничного транспорту України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У зв'язку з розвитком ринкових відносин та кризової ситуації різко загострилась боротьба на ринку пасажирських перевезень.

Зростання конкуренції між видами транспорту в сфері пасажирських перевезень потребує забезпечення високої конкурентоспроможності основної послуги (обслуговування населення) залізниць – процесу перевезень пасажирів. Український ринок пасажирських перевезень – олігопольний; на ньому працюють декілька видів транспорту, і якщо пасажир не задовольняє рівень обслуговування, він в любий момент віддасть перевагу іншому транспорту.

Основною причиною, що обумовила зміну убік скорочення обсягів споживання послуг пасажирського транспорту, є зниження доходів основної маси населення. Це обумовлено зменшенням обсягів виробництва промислової, сільськогосподарської, будівельної продукції, зміною транспортно-економічних зв'язків, товарної структури зовнішньої торгівлі, старінням транспортних засобів. Наслідком таких змін стало зростання числа безробітних. Кількість громадян, що залишилися за тими чи іншими причинами без роботи виросло до 950 тис. чол.

В даний час залізниці як і раніше залишаються головними транспортними артеріями України. У значній мірі цьому сприяють наступні конкурентні переваги залізничного транспорту:

- пристосованість для регулярного перевезення пасажирів на будь-якій відстані і при будь-якій погоді;
- більш низька, чим на автотранспорті, питома енергоємність;

- менший вплив на навколишнє середовище: по показниках токсичності, шумовим навантаженням і тп., залізничний транспорт екологічно набагато краще автомобільного;

- високий рівень безпеки перевезень (число постраждалих на 1 млн.пас-км на автомобільному транспорті -0,9, на залізничному -0,3);

- відносно низька собівартість переведень.

Серйозним конкурентом для залізничного транспорту в сфері пасажирських перевезень є автомобільний транспорт, що має ряд переваг:

- велика швидкість перевезення пасажирів;

- незначна, у порівнянні з залізницею, частка постійних витрат (наприклад, в автотранспорті відсутні витрати на дорожню інфраструктуру);

- можливість переведення невеликої кількості пасажирів;

- мобільність.

Конкурентоспроможність пасажирських перевезень на залізничному транспорті підвищиться в тому випадку, коли більшість пасажирів будуть віддавати перевагу цьому виду транспорту. Пасажир віддає перевагу тому виду транспорту, де менша вартість квитка і послуг, де задовольняється попит, тобто потреба, підкріплена фінансовими можливостями покупця (пасажира), де більш високий рівень організації продажу квитків і обслуговування в цілому; достатня комфортність засобів доставки до місця призначення; зручний час відправлення з початкового пункту і прибуття в пункт призначення; різноманітний сервіс на вокзалах і в поїздах; надійне виконання терміна доставки до місця призначення пасажира, багажу або вантажобагажу, менша тривалість поїздки і т.д.

Немаловажне значення для підвищення конкурентоспроможності залізничних перевезень має поліпшення інформаційного забезпечення пасажирів. Інформація повинна бути оперативною, з високим рівнем точності і відсутністю упередженості стосовно споживачів послуг. Необхідно забезпечити можливість надання постійного доступу пасажиром до інформації про час відправлення, прибуття та запізнення поїздів, про послуги які пропонуються, наявність місць на конкурентні поїзди, про розміщення приміщень засобів зв'язку, об'єктів харчування; про порядок проходження до поїздів та виходу в місто, про пункти прийому валют.

Підвищення уваги до інформаційного забезпечення пасажирів пояснюється необхідністю найновіших рішень, спрямованих на удосконалення технологій обслуговування, які задовольняють зростаючий попит на мультимодальну транспортну інформацію. Сучасного пасажира вже не задовольняє пропонування інформації про умови переїзду лише одним видом транспорту. Інформаційна база даних лише одного виду транспорту не дозволяє вирішувати комплекс завдань, пов'язаних з обслуговуванням пасажирка «від дверей до дверей».

Таким чином, можна зробити наступні **висновки**. У сфері пасажирських перевезень постійно зростає конкуренція між автомобільним і залізничним

транспортном. В цих умовах у пасажирів є можливість для будь-якої поїздки вибрати вид транспорту, який задовольняє їх вимогам до рівня обслуговування. Все це вимагає від залізничного транспорту постійного забезпечення високої конкурентоспроможності перевезень і супутніх послуг.

Застосування принципів процесного підходу до перевезення пасажирів показує, що цей процес для пасажирів і залізниць суттєво відрізняється.

Для залізниць перевезення починається з посадки пасажирів на станції відправлення і закінчується висадкою на станції призначення. Для пасажирів поїздка «від дверей до дверей» - більш складний і тривалий процес, що включає етапи поїздки транспортом і етапи зміни транспортних засобів, з пересадками і очікуванням.

Розглядаючи поїздку пасажирів, як процес «від дверей до дверей», необхідно відзначити особливості залізничного і автомобільного транспорту.

При поїздки з використанням залізничного транспорту:

в доставці пасажирів з початкової точки в кінцеву точку поїздки, окрім залізничного транспорту беруть участь і інші перевізники (переважно автотранспорт), що працюють за графіками руху, котрі в основному не узгоджені з графіком роботи залізниць;

етапи пересадки з одного транспорту на інший відрізняються необхідністю транспортувати багаж, очікування наступного транспорту і часу його відправлення та відповідно втратою часу і емоційно-фізичним навантаженням для пасажирів.

Автомобільний транспорт в організації перевезень пасажирів «від дверей до дверей» має наступні переваги:

- можливість доставляти пасажирів безпосередньо «до дверей» або в пункт пересадки (залізничні вокзали, аеровокзали і т.д.);

- можливість змінювати графік перевезень.

Враховуючи, що доставка пасажирів, багажу до місця призначення є головною задачею пасажирських перевезень, то для забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту, необхідна організація і надання нових послуг, які дозволятимуть пасажиром максимально скоротити витрати часу, грошей і психофізичного навантаження в пунктах пересадок на залізничних вокзалах і станціях.

При цьому, для залізничного транспорту в сучасних умовах розвитку ринку і інформаційних технологій, немає необхідності самостійно вирішувати ці задачі. Рішення цих проблем можливо з використанням інформаційних технологій і створення, на базі даних про поїздку, мультимодальних інформаційних систем для двох зацікавлених сторін: суміжних перевізників і пасажирів. Інтермодальні інформаційні системи на основі інформації про поїздку пасажирів дозволять зв'язати технології обслуговування пасажирів на залізницях, автовокзалах в єдине ціле. Пасажир може отримати можливість

отримувати усю інформацію, яка його цікавить, про маршрут слідування до пункту призначення. Така технологія дозволяє з отриманої інформації вибрати оптимальний маршрут поїздки, спланувати та забезпечити комфортну подорож для пасажирів залізничного транспорту.

В цьому випадку можливо залучити автоперевізників як партнерів в доставці пасажирів «від дверей до дверей» і підвищити привабливість самого залізничного транспорту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Абдикеев Н.М., Данько Т.П., Ильдеменов С.В., Киселев А.Д. Реинжиниринг бизнес-процессов. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 592 с.
2. Аксьонов І.М. Логістичний підхід до управління пасажирськими перевезеннями // Залізничний транспорт України. – 2001. - №3. – С. 6-11
3. Аксьонов И.М. Основы маркетинга услуг в сфере пассажирских перевозок. – Монография – К.: КМУГА, 1999. – 186с.
4. Гудкова В.П. Методичні прийоми інформаційного забезпечення управління пасажирськими залізничними перевезеннями /В.П.Гудкова, О.М. Гудков // Збірник наукових праць Київського університету економіки і технології транспорту. Сер.Економіка і управління. – К.:ДЕТУТ.2007. – Вип. 10. – С.70-78.
5. Гудкова В.П. Определение качества пассажирских железнодорожных перевозок /В.П.Гудкова, А.М. Гудков // Збірник наукових праць Київського університету економіки і технології транспорту. Сер.Економіка і управління. – К.:КУЕТ, 2002. – Вип. 1-2. – С.105-111.
6. Елагин Ю.В. Применение инновационных подходов и технологий улучшения процессов для обеспечения конкурентоспособности пассажирских перевозок // Материалы III международной научно-практической конференции «Проблемы экономики и управления на железнодорожном транспорте». – К.: ГЭТУТ, 2008. – С. 33-35

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Плетникова І.Л.*

УДК 330.341.1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Єфремов О.С., к.е.н., доцент (СНУ ім. В.Даля)

Розглянуто зміст основних етапів розробки та реалізації стратегій інноваційного розвитку підприємства. Запропоновано метод економічного аналізу інноваційного процесу як спосіб контролю ефективності впровадження інновацій.

Постановка проблеми. Реалізація напрямів інноваційного розвитку вимагає узгодження різних економічних показників, якими оцінюються інновації. Систематизація різносторонніх параметрів інноваційного розвитку є основою для аналізу досягнення стратегічних орієнтирів здійсненої підприємством виробничо-господарської діяльності. При цьому необхідно з'ясувати, яким чином взаємодіють методи оцінки ефективності інновацій і як встановлюються взаємозв'язки між оціночними параметрами і процесом відбору стратегій інноваційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В останні роки слід відзначити зростання зацікавленості вітчизняних вчених і фахівців до проблем інноваційного розвитку як окремих суб'єктів господарювання, так і країни в цілому. Найважливіші дослідження тенденцій інноваційного розвитку підприємств належать таким провідним вченим, як О.Амоші, І.Булеєву, А.Гальчинському, В. Геєцю, С.Ілляшенку, Л. Федуловій, А. Сухорукому, вони визначили нинішній стан інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, проблеми її активізації, проаналізували вибір основних напрямків і механізмів стимулювання інноваційного розвитку.